

UNITÁRIUS

ÉRTESÍTŐ

Katolikus tudós az unitáriusokról

(Néhány megjegyzés Lippay Lajos dr. könyvéhez)

Az egész világon átvonul ma a keresztény egyházak egyesítésének a mozgalma. Protestáns oldalon indult meg a mozgalom s különböző világkonferenciák (Stockholm, Lausanne) jelezték előrehaladását. A katolikus egyház kivonta magát a konferenciákon való részvételből, ehelyett más utat választott az egységesítés előmozdítására. Tudósait mozgósította, hogy igyekezzenek „tudományosan“ vizsgálni a protestántizmust, vagyis hűvösen és elfogulatlanul s ugyanilyen szenvedélytelenséggel igyekezzenek a protestánsokkal „megértetni“, hogy az igazság, az üdvösség csak a katolikus egyházban van, tehát minden egyesülési mozgalomnak Róma irányában kell haladnia. Ennek az objektív szellemű, szenvedély nélküli, de mégis nagyon is öntudatos propagandának egyik kiváló alkotása jelent meg magyar nyelven dr. Lippay Lajos esztergomi hittudományi főiskolai tanár tollából „A protestánsizmus“ címmel a „Szent István könyvek“ sorozatában. A könyvet kiválóan kell itélnünk, mivel igyekezett — amennyire katolikus írónak ez lehetséges — elfogulatlan forrásmunkák alapján elfogulatlanul itélni s igen nagy terjedelmű szakirodalmat kutatott át, hogy a lehető legjobbat és legbiztosabbat adja.

Amikor a protestáns nagy egyházak történetét, elveit, jelenlegi helyzetüket ismerteti, ezt olyan pontossággal teszi, hogy csak olykor-olykor eszmélünk magunkra, hogy az író katolikus, rendszeresen akkor, amikor ítéletet mond egy-egy hős, vagy egy-egy tan értékéről. Mert ilyenkor — ez nem is

lehet másképp — kiütözik a maga köreiből a zárt katolikus. Egyszer-egyszer azonban még értékeit is elfogulatlan, különösen a methodisták és az üdvhadserg munkája részesül a szerző által méltó megítélésben.

Annál különösebb és feltűnőbb, hogy a kisebb felekezetek vagy mint a szerző mondja: a szekták feldolgozása aránytalan és jelentőségüknek s a világban elfoglalt helyzetüknek egyáltalán nem megfelelő. Azt talán nem is kell mondanunk, hogy a szerző az unitáriusokat is ezekhez a kisebb szektákhoz sorolja. Ez még a kisebb baj. A nagyobb baj az, hogy az unitáriusokat különösen mostoha gyermekként kezeli, elhanyagolható mennyiségnek tekinti ezt a kétezer éves keresztény mozgalmat s míg a millenistáknak tizenhárom oldalt, a mormonoknak tizenhat oldalt szentel, addig a mai kor egyik legerőteljesebb mozgalmának: az unitarizmusnak két és fél oldalt. De még ha szó volna benne legalább a mai unitarizmusról, vagy legalább a magyar unitarizmusról, amely magyar olvasó előtt számíthat annyi érdeklődésre, mint a sóstói mormonok élete. De hiába az olvasó minden érdeklődése, mert Dávid Ferencnek csak a neve szerepel az ismertetésben, Serveto Mihály és Socinus Laelius neve pedig meg sem említetik.

Ami az első három keresztény század unitárius küzdelmeit illeti, arról a szerző jobbnak látta nem beszélni s csak annyit mond, hogy az őskeresztény egyistenhívőket monarchiánusoknak nevezték. De azt már bölcsen elhallgatta, hogy egy-

istentvallók ültek a római püspöki székekben is és a szentháromság-hitet nem volt olyan könnyű a kereszténységre rákényszeríteni, mint azt ma hirdetik. Jó lett volna arról az Ariusról is megemlékezni, akinek evangéliumi felfogása a római császárok udvarának volt tisztos lakója. És hogyha Theodosius császár a negyedik század végén nem nyúl a kardjához és nem folyamodik a máglyák tüzéhez, bizony a katolikus egyház ma is az evangéliumi egyistenhitet hirdetné, mint a kereszténység első három századának egyháza. Kár volt ezekről a dolgokról megfélemedkezni s nem is nyomhatjuk el azt az érzést, hogy az unitáriusokról szóló rész azért készült oly rövidnek, mert jobb volt erről a mai embernek nem beszélni. Mert a propaganda ez esetben visszafelé sült volna el: az unitáriusok javára íródott volna meg.

Egyébként is, amit az unitáriusokról ír a szerző, az oly elnagyolt és könyve többi részétől elütően annyira pontatlan, sőt igaztalan és sértő, hogy csodálkoznunk kell, hogy miért éppen az unitáriusoknál hagyta el a szerzőt türelme és addig tanusított szenvtelensége. Amint a használt forrásmunkák jegyzékéből kitűnik, éppen az unitáriusok történetének és hitelveiknek ismertetésénél hagyott fel az eredeti forrásmunkák tanulmányozásával. Egyetlen könyvből, egy katolikus szerzőnek latin nyelvű munkájából merítette az unitáriusokra vonatkozó minden tudományát. Kár, mert a szerző tud angolul is, tud magyarul is s így igazán nem volt akadály, hogy az unitáriusokat saját könyveiből ismerje meg.

A latin nyelvű forrásmunka alapján az unitarizmusnak olasz-lengyel ágát: a szociniánizmust ismerteti a szerző. Itt ilyen tévedéseket olvasunk: „Krakkó lett a szekta főhelye.“ Ahelyett, hogy Rakovot írta, amely a lengyel unitáriusok szellemi központja volt. Ugyancsak krakkói katekizmust ír „rakovi“ helyett. Az pedig egyenesen megdöbbenítő és mélységesen sértő, amikor azt írja, hogy a szociniánus tanrendszernek nincsen semmi érzéke a hitigazságok mélységei iránt s különösen „az isteni üdvrendszerben megnyilatkozó végtelen szeretet és irgalom iránt.“ Nos, kedves professzor úr, itt nagyon messzire hajította el a súlykot, amely könnyen visszapattanhat. Hát van-e mélyebb tan, mint az istenegység tana, hát a misztikusok nem mindig ehhez az ősalaphoz tértek-e vissza, mikor megunták a skolasztikus szörszálhasogatásokat a személy és a lényeg ezer szellemi fufangosságáról? Hát vajjon a lengyel unitáriusokat nem a végtelen Istenszeretet hajította-e arra, hogy naponta kétszer járjanak istentiszteletre, árvaházakat és is-

kolákat létesítsenek s végül mindenükből kiűzve koldusbotot fogjanak, menekülve a szeretetből (?) származó jezsuita üldözés elől. Nos! — lassabban járjunk s ne siessünk éppen az unitáriusokat vádolni, hiszen a mártírok vérének ők festették a római cirkuszok porondjára és a XVI. századtól kezdve ők adták a vértanúk leghosszabb sorozatát a keresztény Európa nagyobb örömére. Vajjon nem végtelen szeretetből haltak ők meg a Szeretet Istenéért, Jézus Krisztusnak szeretve szerető édes Atyjáért? Ki hirdette többet, és ki élte át jobban a szeretet tanát, mint a magyar Dávid Ferenc (l. De regno Christi c. munkája) vagy az amerikai Channing, akiket pedig a szerző olyan röviden és egyszerűen elintéz. S ha így tudtak szeretni ezek a „tévtanítók“, vajjon miből fakadt az ő szeretetük, ha nem abból a mélységes meggyőződésből, hogy „az Isten szeretet és aki a szeretetben marad, Istenben marad és Isten is őbenne.“ Az unitáriusok egy Istene nem a félelmetes, zordon Jehova, hanem a tékozló fiuknak, a bűnösöknek és megtérőknek, az Isten arca után sóvárgóknak szerető, kegyelmes édes Atyja. Az unitáriusok — ezt már százszor elmondtuk és élettél igyekeztünk bizonyítani — a hegyi beszéd alapján állnak, már pedig a hegyi beszédnek egy nagy eszméje van: a Szeretet. S ezt az eszményt azért tűzte Jézus az ember elé, hogy hasonlónak tegye az ő mennyei Atyjához: aki jó a rosszakhoz és bűnösökhöz is, vagyis aki tökéletes Szeretet.

Ezért nem fordul elő az unitáriusok történetében üldözés, erőszakoskodás, mások megnyomorítása. Mi üldöztettünk, de soha senkit nem üldöztünk s nem is vagyunk hajlandók erre. Mert tudjuk, hogy az Isten szeretet, aki jó és kegyelmes a bűnösök iránt is, az eltévelyedettek iránt is. Jó volna, ha végre észrevennék ezt a gyakorlati magatartást s ennek alapján jobban számoltartanak az unitárius hitigazságokat is, ha már egyáltalán irni szándékozik valaki erről.

Igaz, hogy a szerző azt mondja, hogy a modern unitarizmusnak nincsenek hitelvei s talán ezért nem is ír azokról, de ez az állítás megint csak egy óriási és alapos félrefogás. Az unitáriusoknak *nagyon* is határozott és nagyon is szembeállítható hitelveik vannak. Hiszen még a nevünk is az alapvető hiteltől származik. S azután, az istenegység tanán kívül nekünk jól megalapozott tanaink vannak Jézus Krisztusról, az ő megváltásáról, a szentlélek állandó áradásáról, a bűnről s annak bocsánatáról, az örök életről. Mi határozott vallási nézeteket fejtettünk ki az Isten és a világ viszonyáról, az ember magasabbrendű és az örök

életbe torkoló rendeltetéséről. Nektünk erős és helytálló tanaink vannak a szabadakaratról, az ember társadalmi kötelezettségéről és a földi élet emberesebb berendezéséről.

Ne gondolja senki sem, hogy az unitarizmus a mai élet őszi hangulatának bogáncskórója, amelyet maga előtt kerget sivar mezőkön a szomorú sűrő szél. Az unitarizmus az elkövetkezendő világ új tavaszias lehelete, amelyet boldogan fog üdvözölni az örök-ifjú evangélium feltámadó népe, az újjászületett keresztény Európa.

Hogy most mi unitáriusok csakugyan egymilliónyi vagyunk, mint a szerző állítja vagy ennél sokkal többen, ez nem sokat számít. Vannak társadalmak, amelyeket nem számolnak, hanem mérlegre tesznek. A jézusi evangélium népe is ezek közé a társadalmi alakulatok közé tartozik mindörökre. Az evangélium új bora ma ismét forrásban van s ha csak tizenketten vagy csak egymilliónyi forrnak is a lélek titokzatos mélységeiben, annyi bizonyos, hogy a régi tömlők repedeznek s nem varrja össze őket semmilyen ügyes, semmilyen félrevezető propaganda sem!

Iván László.

HŐSÖK, EMBEREK

Lőrinczi Dénes

tordai esperes-lelkész

(Egy igaz ember halálára.)

Torda városában közszeretben álló igazi, nagy, magyar ember halálát közölte február 6-án a magyar rádió.

Jól ismertem, sokat dolgoztunk együtt, de igazi értékét csak az uralom változás után tapasztaltam, amikor kezébe vette a magyarok mostoha sorsát, amikor a nemzeti szövetség, majd később a magyar párt elnöke lett. Erélyes fellépésével sok mindent keresztülvitt a román hatóságnál és mindenütt ott volt, ahol csak segíteni kellett, illetve lehetett.

A tordai magyar pártnak én, e sorok írója voltam a titkára, de hogy milyen nagy érték volt és hogy mennyit dolgozott, azt igazán akkor vettem észre, amikor elnöki tisztségéről lemondott. Minden lehetetlennek látszó dolgot személyesen intézett el, mindig az igazságért küzdött s így el lehet képzelni mennyi megpróbáltatáson kellett keresztülmennie s milyen harcot kellett vívnia a mai jogtalan és igazságtalan világban. De épen

ezért közszeretnek örvendett, igaz ember volt ő mindenkinek a szemében, tisztelték és becsülték még az ellenségei is. Magyar mivoltát minden esetben kihangsúlyozta és mindezek ellenére a hatóságoknál sok embernek el tudta intézni a dolgát. Bárki hozzáfordulhatott, mindenkinek felkarolta az ügyét vallásra való tekintet nélkül.

De ha nagy volt, mint magyar, talán még nagyobb volt mint unitárius pap. Egyházközségében ritkán adódott elő kényes probléma, amit meg kellett oldani. Óriási körültekintésével már előre elintézte azokat a dolgokat, amelyeknek kifejlődése talán széthúzásra vezetett volna. Híveivel állandóan fentartotta az összeköttetést s esperesi körzetében egyetlen egy család sem volt, akit félvényként legalább fel ne keresett volna. Annyira szerették, hogy mindenki hallgatott szavára és csak ritkán fordult elő, hogy irigység, vagy más valami miatt támadásban lett volna része. De ilyenkor is oly tapintatosan intézte az ilyen ügyeket, hogy az egyenetlenség rövidesen a legjobb barátsággá változott. A reverzális kérdés nála soha elő nem fordult. Annyira vonzódtak nemes papi egyéniségéhez, hogy még a más vallású félnek sem jutott eszébe, hogy a vegyes házasságnál az esketést más, mint ő végezze. Pedig e téren ő soha senkinek egy szót sem szólt. Ezt ő úgy intézte, hogy az mindenki előtt természetes volt.

Nem lenne azonban teljes megemlékezésem, ha külön ki nem emelném gyönyörű szónoki képességét. Két református papjelöltet láttam egyszer tordai templomunkban, akik saját bevallásuk szerint azért jártak oda, hogy a mi esperesünktől tanulják meg a szónoklat gyakorlati részét. Nagyon elítélte — s joggal — azokat, akik a prédikációt olvassák, vagy bármily kis papírral, mint vezérfonallal lépnek a hallgatóik elé.

Sok egyesületnek volt az elnöke, amelyek most vezér nélkül maradtak. Mindenki pótolható, mondják, de őt senki sem fogja tudni pótolni, mert annyi szeretetet, annyi jószágot, annyi becsületet, annyi munkakedvet, annyi szépet és nemeset, amennyit ő nála tapasztalhattunk, aligha lehet egyhamar találni.

Kedves Dénes Bátyám! Igaz szívből megsirattalak, mert ismertelek. Te kereszteltél engem, Te neveltél engem a hitéletre, a Te utmutatásod alapján sok szépet tettünk a magyarság és egyházunk érdekében. És amikor kiutasítottak engem Erdélyből, Te voltál az, aki bátorítóan bucsuztál tőlem és egy Isten hozzádot mondtál nekem.

Itt hagytál minket de lelked és emléked

örökké élni fog és ígérem, hogy Téged mintaké-
pül állítalak mindenki elé, ugyis mint embert,
ugyis mint magyart és ugyis, mint unitáriust.

Isten Veled!

ótordai Weress Ákos.

MAI KÉRDÉSEK

Kell-e a külön kehely?

Lapunk múlt számában közöltük Fodor Béla testvérünk levelét, amelyben a leghatározottabban szembehelyezkedett azokkal a törekvésekkel, amelyek a külön kehely használatát a budapesti egyház területén „fakultative” be akarták vezetni. Felhívtuk híveinket, hogy nyilatkozzanak e kérdésben. Azóta több írásbeli és szóbeli nyilatkozatot kaptunk, amelyeket vagy tartalmilag, vagy szószerint itt közlünk.

Elsőnek *András Mózesné* postafőtiszt neje kereste fel szerkesztőségünket levelével, amelyben azt írja, hogy mindkét párt (közös és külön kehelyesek) meggyőződését tiszteletben kell tartani és azért, hogy a közös kehelyesek kifogásai elenyész-
szenek, azt ajánlja, hogy ostyából készült kehelyeket használjunk, amelyek nem zörögnek, igen könnyen körülhordozhatók egy tálcán, tisztántartásukról gondoskodni nem kell, mert egyszeri használat után rögtön elégethetők. Ha pedig a külön kehely sértene a szertartás komolyságát, egyszerűen beszüntethető volna ez a módszer. A kiosztás módjánál — nagyon helyesen — ragaszkodik az unitárius szokáshoz, vagyis hogy minden hívő mozdulatlanul helyében áll s a pap jár körül. Ugy képzeli, hogy a közös kehelyesek egyik oldalon, a külön kehelyesek a templom másik oldalán állnának fel. A külön kehelyesek oldalán kellene a lelkésznek egy állandó kísérő, aki az egészen könnyű tálcát (minden zaj nélkül) hordozná!

Dr. Ujlaki Klára középiskolai tanárnő a másik nőtagja egyházunknak, aki időrendben is másodiknak nyilatkozott s ezeket mondotta: „A leghatározottabban ellene vagyok a külön kehelynek. Van abban valami leirhatatlanul megrendítő, amikor a hívek mozdulatlanul körülálják az Úrasztalát, illetve budapesti templomunkban, a sok úrvacsorázóra való tekintettel az egész templom bel-
sejét s a lelkész közeledik az aranykehelyre! az egyes kommunikánsok felé. Ilyenkor mindig úgy érzem, mintha a szent Grál legendája kelne új életre s maga a Krisztus vérével tartalmazó legendás edény indulna áldó és megszentelő útjára a hívek körében.

Szent meggyőződésem, hogy a közös kehely útján nem fertőződött meg még senki, a betegség terjedésének nem ez az útja. Hagyjuk meg az eddigi módszert, nem azért mert régi, hanem azért, mert testvéries, azért, mert felemelő és magasztos.”

Az első férfi nyilatkozó *dr. Ujlaki Géza* az előbbszóló édesapja, budapesti kebli tanácsos, ügyvéd. Álláspontja a külön kehely helyeslése, mivel sok a betegség az emberek közt s az egyház is tartozik az egészségügyi követelményeket tekintetbe venni.

A második férfi hozzászóló *Ujvári László* egyházközségi jegyző, számfőtanácsos. Hozzászólását írásban küldte be. Külön kehely párti. Levele szószerint így hangzik:

„Hitünkre nézve lényegesnek tartom az úrvacsora vételt. Tisztelek minden meggyőződést, de — nem tehetek róla — nem tartom hívő unitáriusnak, aki egy esztendőben legalább egyszer nem vesz úrvacsorát. Az úrvacsora vétel az egyedüli nyilvános megvallása annak, hogy Jézus evangéliumának vagyunk hitvallói. Kötelez erre az úrvacsora szerzője, hitünk megalapítója, az úr Jézus Krisztus. Azt is meghatározta, hogy az úrvacsora vétele kenyér és bor magunkhoz vétele által történjék.

Más kérdés, hogy azt a bort, hogy igyuk: egy kehelyből, vagy külön kehelyből, mert erről nem beszél a krónika. Éppúgy feltételezhető az, hogy Jézus a saját poharát adta sorba a tanítványoknak, mint az, hogy a tanítványok poharába töltött bort.

Az egészségápolás s a kényesedő izlés azt követeli, hogy térjünk át a külön kehelyre. Az úrvacsora osztásnál az a fontos — mint fentebb említettem —, hogy senkinek se lehessen kifogása a kiosztás módja ellen és ne veszítsen a több évszázados ünnepélyességéből. Azt tartanám helyesnek — mindenkinek eleget téve —, ha minden alkalommal alkalmat adnánk úgy a közös kehelyeseknek, mint a külön kehelyeseknek az Úrasztalához való járulásra. Természetesen a történeti sorrendben előbb a közös kehelyesek, azután a külön kehelyesek vennék a szent jegyeket.

A külön kehely bevezetésére nézve az volna talán a legcélszerűbb, ha az egyházközség felhívást tenne közé a külön kehely megváltására. Ez a külön kehely az egyház tulajdonát képezné, de aki megváltotta, annak joga volna külön kehelyből venni az úrvacsorát. Hogy az ünnepélyesség meg legyen védve, az úrvacsorát vevő menne a külön kehelyért.

Különben erre nézve lehetne ismeretét sze-

rezni azoknál az egyházaknál illetve azokban a templomokban, ahol ez a külön kehely már be van vezetve.

Ezt a pár megjegyzést szükségesnek tartottam megtenni ebben a mindnyájunkat érdeklő kérdésben s úgy érzem, hogy tárgyilagos tudtam maradni. Mert noha a külön kehelynek vagyok híve, mégis erősebb bennem magához az úrvacsorához való ragaszkodásom annyira, hogy közös kehelyből is hűségesen veszem az úrvacsorát, igaz hogy azzal az érzéssel, hogy a közös kehelyhez való szigorú ragaszkodás a mi szokásainknak a mai korba nem illő szépséghibája.

Lapzártakor érkezett hozzánk *Buzogány Anna* ny. szkf. polgári iskolai tanárnő hosszabb hozzászólása a különkehely kérdéséhez. Ezt teljes szerinti szövegében közölni nem tudjuk, de főgondolatait ide iktatjuk:

Hozzászólásában visszaemlékezik az első budapesti konfirmációra, amelyen tizenhárman részvéltek a szent jegyek áldásában, köztük a hozzászóló is édes apja (néhai Buzogány Áron első budapesti megbízott lelkész) kezéből vétén a kenyeret és a közös kelyhet.

„Teltek — multak az évek — írja — sok minden megváltozott azóta, de ez a meghatározó érzés és az a szent fogadalom mindannyiszor felülül bennem, amikor az Úrasztalához járulok. És az a közös kehely, amely a hitek között kézzel-kézre jár, szent szimbólum egyébként is. Olyan mint egy fényes szeme annak a láncnak, amely minket hitünk rokonaival összefűz, nemcsak a jelenben, hanem a multban és a jövőben is. Mert ugyanigy vették ajkukhoz a szent kelyhet őseink Dávid Ferenc korától évszázadokon keresztül, ugyanilyen módon részesülnek a szent vendégségben elszakított véreink az erdélyi hegyek között és azokon túl és ha gyökerében meg nem támadják a szent hagyományt, így fog körüljárni a kehely évszázadok mulva késő utódaink között is.“

Azután kifejezi a már ismert kifogásokat: profán poharazás stb. A fertőzéstől való félelemre azt mondja, hogy még nem látott olyan embert, aki az Úrasztalánál betegséget szerzett volna. Ha annyira félnek a különkehely hívei a fertőzéstől, akkor nem mehetnek színházba, vendéglőbe, nem szállhatnak vasutra, villamosra, sőt levegőt sem szivhatnak, hisz abban is van kórokozó csíra. A vendéglőben nem ilyen kényesek a különkehely hívei, pedig ott kellően nem fertőtlenített edényekből esznek.

Azután a kiosztás módjával foglalkozik, amelyet szinte keresztülvihetetlennek, vagy éppen

profánnak tart. Szociális szempontból az ember-testvériség gondolatát látja veszélyeztetve a külön kehellyel. A megkülönböztetés rossz vért szülhet még akkor is, ha semmi alap nincs rá.

Végül hivatkozik a róm. kat. egyházra, amely az egész világon egységes szertartásokat gyakorol. Helyesnek tartja, hogy mi is ragaszkodjunk őseinktől átvett szokásokhoz.

„Kegyelem tehát a közös kehelynek“, ezek az utolsó szavai a hozzászólónak.

A vita korántsem ért véget. Nyitva áll minden hittestvérünk előtt a megnyilatkozás lehetősége. Kérjük következő számunkba az újabb hozzászólásokat!

IFJUSÁG

Látogatás leányainknál

Csütörtök délután öt óra. Az ólomszürke februári égen lassanként elomlik a téli est fátyola... A házak ablakában itt is, ott is villanyfények csilannak elő. A munkás kéz irama ernyedettebben lendül, közeleg az este, pihenőre hív. Aki azonban odaóvakodik a Koháry-utcai templomház udvarán különálló kis ablakához, érdekes élményben lehet része.

A kis szobában nagy a sürgés-forgás. Kipirult arcu, csillogószemű fiatal leányok ülnek a szövőszék előtt, fűrge ujjaik boszorkányos ügyességgel peregnek s fehér szálak szövődékét ifjúi szivek láthatatlan álomfonala teszi még szebbé, szinessé. Itt könyveket kötnek fűrge leánykezek, amott baba-kelengye, vándorkosár készül. Házról-házra fog vándorolni a kis kosár, mindenüvé, ahol egy-egy unitárius életbimbó pattan majd a világra.

Mennyi optimizmus, alkotó készség sugárzik ezekből a fiatal szemekből arra, akit jó sorsa egy csütörtöki délután a Perczelné Kozma Flóra Leányegylet műhelyébe vezet. Itt csak egy érték- és rangjelzést ismernek: ki milyen lélekkel dolgozik. A tevékeny, fiatal vezető *Varga Istvánné* boldog és büszke lehet az ő kedves leánygárdájára. Minden unitáriusnak el kell egyszer látogatnia ebbe a kedves kis körbe, ahol csupa sugárzó életakarát, munkakedv, fiatalos derű és mindenekelőtt bensőséges unitárius hit ad lendítő erőt a jövő unitárius édesanyák kedves, fiatal társadalmának.

Egy nagy hiányt mégis érez ez a fiatal gárda. Pezsgő munkakedvüknek kissé *szük* az otthon. De a „sok jó ember megfér kis helyen“ elve alapján kitartó buzgalommal dolgoznak tovább és bizva biznak kérésük kedvező elintézésében, amely ott

fekszik már az illetékesek előtt, akik bizonyára eleget is tesznek unitárius leányainak óhajának és az alig három méter széles és három méter hosszú helyiségnél nagyobb munkatermet juttatnak a részükre, ahol nemsokára megrendezhetik első nyilvános kiállításukat.

vitéz dr. Nyiredy Gézáné.

Nemzetközi unitárius ifjusági vasárnap

Betegségem Kolozsvarhoz kötött, s így abban a véletlen lelki élményben volt részem, hogy a majdnem zsufolásig megtelt kolozsvari nagytemplomban hallgathattam február 2-án azt a lélekemelő szép beszédet, melyet ezen a napon *Lőrinczy Mihály* s. lelkész, az erdélyi unitárius ifjusági mozgalom titkára tartott. Lélek és cselekedniakarás nyilatkozott meg szavaiban s ugyanez vonul végig azon a munkán, melyet odahaza megfigyelhettem. Sok szomorú erdélyi tapasztalatom mellett ez volt az igazi és felemelő élmény, él az öntudatos unitárius ifjuság, mely bátor tettekkészséggel vállalja a jövőd terbének hordozását. Igazi élmény, nemzetközi ifjusági vasárnapok szent ajándéka.

A nemzetközi ifjusági vasárnapon el nem mondott beszámolómm néhány gondolatát rögzitem itt fekete betűk közé. Ma amikor a világ népei között a széthuzás és egyenetlenség uralkodik, amikor egyes országok felelős vezetői azon tanácskoznak, hogy a másik ország népét elszakítva a szükséges behozatali termékektől saját földjén éheztessek ki és tegyék szerencsétlenné, — szükséges egy kicsit gondolkozunk az ilyen alkalomak lelki jelentőségén. Ezeknek a napoknak megünneplésére nem kényszerít senki. Semmi hasznunk sincsen belőle, ha róluk megemlékezünk, sőt sokan vannak, akik gúnyos fejesóvágatással távolmaradnak megmozdulásunktól. Mégis a világ eljövendő életét azok fogják kormányozni a Jóság- és Igazságnak az utjain, akik már fiatal korukban lemondás és közös munkavállalás árán is a jelenben is a jövőd munkásai.

Az unitárius ifjuság világmozgalma még csak alig mult el egy évtizedes. Tíz esztendő tapogatózó keresése után csak a tavalyelőtti kopenhágai konferencián találta meg igazi alakját s indult el az egység és munka utjain. Az 1935. év nyarán Arcegnóban megtartott konferencián határoztuk el a február első vasárnapjának közös imádkozással való megszentelését s most már mindenfelől halljuk, hogy egymás felé fordított lélekarceal, egymás gondjai vállalásával énekelünk és imádkoztunk. Megható volt az a levél, melyet egy angliai barátom intézett hozzám. Hosszu hónapokig nem irt, mert azt képzelte, hogy a magyarság a világ békéje ellen dolgozik. Most rájött tévedésére s igéri, hogy ezentúl törekvéseink támogatója kíván lenni, mert érzi, hogyha más

utakon is járva, de egymás megértésén keresztül lehetünk csak az Istenországunk munkásai.

Ennek a nemzetközi közös imádkozásnak gyakorlati folytatása lesz az a munka melyet most indít be az unitárius világszövetség. Fiatal angol, német, francia, amerikai és holland fiúk és lányok, fiatalok és idősebbek arra vágnak, hogy hasonló koru (14—30) magyar unitárius fiatalokkal levelezzenek, hogy ezeken a néha váltott leveleken keresztül egymást megismerve a testvéri életközösséget valóban átérezhessék s esetleges későbbi utazásaik és cseregyermek-látogatás akcióikon keresztül a békesség és a szeretet szellemét ápolhassuk. Aki ebbe a levelezésbe bele óhajt kapcsolódni, az forduljon e sorok írójához, aki szívesen közvetíti címét a nemzetközi titkársághoz.

A jelen év nyarán az unitárius ifjusági világkonferenciát Amerikában tartják meg augusztus hó folyamán, melynek során magyar részről, mint a kopenhágai konferencián képviselőnkben megválasztott magyar titkárt, e sorok íróját is megkérték egy előadás tartására. Ha esetleg nem is sikerül oda eljutnunk, akkor is kedves kötelességet teljesítünk, ha erre a nagy találkozásra, egy fényképalbumban elküldjük ifjusági egyleti munkánk megnyilatkozásait, hogy mások is láthassák és szemlélhessék törekvéseinket és elért eredményeinket.

A nemzetközi unitárius ifjusági vasárnapról szóló néhány gondolatunk emékeztető és figyelmeztető legyen saját kötelességeink teljesítésére és a reánk váró munka vállalására.

Ferencz József.

A MI ÉRTÉKEINK

Bartók Béla

a Magyar Tudományos Akadémia tagja

Bartók Bélát, az új zene világhírű képviselőjét, a magyar népi zene igazi felfedezőjét és tudományos feldolgozóját a Magyar Tudományos Akadémia közgyűlése a nyelv- és széptudományi osztály rendes tagjává választotta meg. A megválasztott új tag Liszt Ferencről szóló székfoglaló értekezését február 3-án olvasta fel a szokottnál is diszesebb és számosabb közönség előtt.

A felolvasás négy kérdést vizsgált meg Lisztel kapcsolatban. Bartók megállapította, hogy a nagyközönség még ma sem értékeli a nagy zeneköltő igazi nagy műveit, hanem azokat keresi, amelyekben külső csillogást talál.

Lisztnek az utódokra tett hatását vizsgálva Bartók megállapította, hogy az ő hatása nagyobb volt, mint Wagneré, mivel sok oly új kezdeménye-

zést találnak nála, amit csak a későbbi kor használt ki teljesen.

A harmadik kérdés Liszt és a cigányzene viszonya volt. Liszt egyes megállapításai ezen a téren tévesek, de ez nem az ő hibája, hanem inkább a XIX. századbeli tudományos ismeretek (folklore) hiányának tudható be és annak a magyar nemtörődömségnek, amely Liszt elől valósággal elzárta a magyar falut.

Végül Liszt magyarságáról beszélt Bartók s megállapította, hogy az ő nemzeti hovátartozandóságát csak neki magának van joga eldönteni, már pedig ő magyarnak vallotta magát.

Az ünneplő Akadémia tömött sorai mellé — engedje meg Bartók Béla, a világhírű zeneszerző — hogy mi is odaálljunk magyar unitáriusok és szívünk egész melegével köszöntsük és üdvözljük nemcsak az erdélyi dalok gyűjtőjét, hanem egyszerűmindent egyházunk büszkeségét, a transzcendens — misztikus lelkü, mélyen vallásos nagy egyéniségét.

Perczelné Kozma Flóra emlékezete

Az idősebb nemzedék nagyon jól tudja, hogy mit jelentett a háboru előtti évtizedekben Perczelné Kozma Flóra működése a magyar életben. A fiatalabb nemzedék, amely testi szemeivel alig látta igazi nagyasszonyi alakját, alig tudja elképzelni azokat az értékeket, amelyeknek megtestesülése volt az ő egész élete. Csak könyvei, írásai maradtak utána, amelyekből ma is eleven erővel áramlik a század elejének szelleme. Az a szellem, amely már torkig volt a hitetlenséggel, de azért nem kívánczolt a középkor avult babonái közé. Perczelné pompás előfutára annak a világnak, amely a hittel a legtisztább gondolkodást köti össze, annak az új világnak, amely a mának zürzavaros átmenete után Európára és az európai műveltségre következik.

Tíz éve mult, hogy ez a gondolkodó, mélyen hívő, harcos egyéniség elköltözött az élők honából. A tizéves évfordulón családja élő tagjai, a nőszövetségek képviselői, volt ismerősei, barátai, szellemének örökösei zsufolásig töltötték meg a rákos-utcai misszióház templomát, ahol az emlék-ünnepély lefolyt. Az ünneplésben résztvett Erdély is, dr. Boros György püspök szép levelével.

Az emlékezetet imádságba foglalta egykori munkatársa: Józán Miklós püspöki vikárius s az ünnepélyt dr. báró Daniel Gábor egyesületi elnök nyitotta meg. Az ünnepi beszédet *Buzogány Anna* tanárnő, a nőszövetség alelnöke mondotta. Megkapóan szép és mély megemlékezés volt, méltó az idézett lélekhez.

Gitáron játszott Varga Istvánné, a Perczelné Kozma Flóra Leányegyesület elnöke, ünnepi ódát szavalt Szokolayné Tompa Márta, énekelt Szilvássy Margit a m. kir. Operaház tagja.

Az Orsz. Prot. Nőszövetség egy hölgytagja és egykori munkatársa: *Gregersen Lujza* meg-

hatóan emlékezett meg az együttműködés boldog napjairól. Utána dr. Csiki Gábor lelkész szavai s a magyar himnusz hangjai zárták be az emlékezés ünnepélyes óráját.

Bodnár Zsigmond-est a képzőművészeti főiskolásoknál

A korában meg nem értett és sokszor kigúnyolt filozófus felé ma mindinkább odafordul korunk figyelme. Amit ma olyan nagy sikerrel terjeszt a német tudományosság t. i. a történelem metafizikai hátterének kutatása és új szemlélete, azt Bodnár Zsigmond nagy meg nem értéstől kísérve egy egész életen át hirdette. Uttörő volt, mégpedig a legigazabbak közül való. Az uttörők sorsa lett az övé. Ma csodálatos, ujszerű jelenségnek kezdjük látni gondolatainak alapvető tényezőit. Az „eszmerő“ metafizikai fogalma ma valóságosabb minden másnál, mert hatását a saját életünkön érezzük és tapasztaljuk. Mély gondolatainak egyenes örököse a Németországban élő Ligeti Pál (Uj pantheon c. könyvében) anélkül, hogy „hullámelméletének“ Bodnáréval való rokonságát kellőképp méltányolták volna. Újabban *Büky Béla* festőművész fejtette ki több előadásban a két gondolkodó közös lelki alkatát s azóta kezdenek Bodnár Zsigmond nevére a művészkörök is felfigyelni. Most, mint a fiatal képzőművész hallgatók lapjából, a „Figurából“ (szerkesztője Maksay László hittestvérünk) értesülünk: ez a lap február 16-án vitaestélyssorozatot indít meg, amelyen elsőnek Bodnár Zsigmond elméletét fogják megbeszélni.

Bodnár Zsigmond, mint egyházunk egyik nagyon öntudatos tagja, sokat tevékenykedett annak idején a Dávid Ferenc Egyletben is felolvasásával. Remélhetőleg még visszatérünk az ő mindinkább növekedő személyiségének ismertetésére.

A halasi csipke

Ma már világhirnek örvend. Az ujságok nagy cikkekben számolnak be arról az idegenforgalomról, amelyet Kiskunhalas egyedül csipkéjének köszön. Az elmúlt héten is tizenöt osztrák író érkezett hazánkba s minden mást mellőzve, egyenesen a halasi csipkeházba hajtottak, ahol megbámulták az egyszerű alföldi magyar parasztasszonyok csodás, hófehér kézimunkáját.

A halasi csipkének tehát világhire van. De gondol-e valaki arra a szerény egyéniségre, arra az érzékeny művészlélekre, aki Erdélyből az Alföldre kerülve felfedezte a halasi csipkét s odaadó munkájával odafejlesztette, hogy ma a világ szeme irányul erre a leheletfinom csodára. E sorok írója még jól emlékszik egykori tanárára, az erdélyi származású, unitárius egyházunkhoz tartozó *Dékáni Árpádra*, aki körülbelül husz éve már visszavonult erdélyi szülőfalujának csendes magányába, nagy bölcsen nem törődve többé e világ folyásával, de aki mégis itt él közöttünk dicsőséget szerezve a magyar kéz művészetének, a magyar szellemnek s mintegy példázva a magyar sorsot: az egyént elfeledték, de él műve a világhir fényében ragyogva.

(il)

EGYHÁZJOG

Az egyházi törvényalkotás kérdései.

A tartós jellegű nemzetközi helyzetben Románia az 1928. évben IV. 22-én „a kultuszok általános szabályozására” vonatkozó törvény 7. cikkében a következő elvet mondotta ki:

„Egyetlen kultusz sem állhat függő viszonyban valamely külföldi egyházi szervezettel, vagy hatósággal, kivéve a dogmatikai és kánonjogi elvek által megszabottakat”.

Az állam viszonyát a katolikus felekezetekhez, melynek az országban egyedül van ily függősége, egy speciális egyezmény fogja megállapítani, amely aláveti a törvényhozó testületek approbálásának. (8. §). A kultuszok egyházi hatóságainak hatásköre nem terjed túl a román állam területén.

Hasonlóképpen egyetlen külföldi kultusz egyházi hatósága sem gyakorolhat semmiféle hatáskört a román állam területén.

E törvény dogmatikus és kanonikus kérdésekben a különböző államok felekezeteit a függőség tekintetében nem zavarja. Szervezeti kérdésekben már minden kapcsolatot megtilt, de a katolikus egyház nemzetközi jellege előtt meghajol.

E rendelkezések kizárják, hogy az erdélyi unitárius egyház hatóságai Csonka-Magyarországon bármiféle hatáskört gyakoroljanak.

A kultuszok hatásköre az egyházi törvényekre is vonatkozván, a 8. § kizáró rendelkezése erre is vonatkoztatható.

Annak elvileg nem volna semmi akadály, ha a csonka-magyarországi unitáriusok a dogmatikus és kanonikus kérdéseken kívül a további egyházi törvényeket is — a hatósági területi korlátok fentartásával — a jövőben is magokra nézve irányadó joganyagként tekintenek, természetesen a magyar törvényeknek megfelelő módosítással (*recepta lex*) azonban ez a megoldás is megkövetelné az erdélyi egyházakban keletkezett törvények állandó tanulmányozását és a kívánt módosítások törvényhozási keretben való keresztülvitelét.

Itt azonban rendszerbeli kérdések vetődnek fel. A csonka-magyarországi protestáns egyházak az 1790: 26. tc. 4. § értelmében egyházi törvényeket csak előzetesen bejelentett és engedélyezett zsinaton hozhatnak.

„Addig pedig rendeltetik, hogy a vallás ügyében saját hitvallásaik *zsinatai* által a maga módja szerint alkotott kánonok... és az *ezentúl e törvény által meghatározott módon alkotandók* sem, kormányzói parancsok, sem királyi határozatok által megváltoztathatók ne legyenek...”

Ezzel szemben az unitárius egyház az 1868: 44. tc. 14. §-sa által törvényesen elismert erdélyi autonómiaja alapján előzetes bejelentés nélkül zsinaton, vagy egyszerűen főtanácson is hozhatna törvényeket és ezek országfői megerősítés nélkül is érvényesek volnának.

A csonka-magyarországi unitárius egyház ezidőszerint ugyanis a régi erdélyi egyházi törvé-

nyen nyugvó szervezettel éli alkotmányos egyházi életét, amelyet annakidején a m. kir. kultuszokmányoknak önként bemutatott. Ezidőszerint nem is mutatkozik semmi kényszerítő ok arra, hogy egyházszerkezeti kérdésekkel foglalkozzunk, de célszerűnek jelentkezik, hogy a nem épen kis feladattal szembe nézzünk és tanácskozzuk a megoldási módokról felett.

Az első probléma természetesen az, hogy az 1790/91 26. tc., amely akkor csak a lutheránus és református egyházakra, a törvény szóhangzata szerint: „mind a két hitvallású evangélikusokra” vonatkozott, vonatkoztatható-e ma reánk is?

Ha vonatkoztatható: minő logikai gondolatmenettel és törvényértelmezéssel lehet erre az eredményre jutni? Ha nem vonatkoztatható reánk is: akkor minő jogszabály (törvény) az irányadó?

Szembe állítható-e az erdélyi autonomia Csonka-Magyarországon az állami főfelügyeleti joggal, (*jus supremæ inspectionis*) ha ez kívánatosnak tartja a törvényhozó testület összeüléseinek előzetes bejelentését?

Szükséges-e általában *zsinatot* szervezni a törvényhozói jogkör gyakorlására, avagy kielégítő volna-e a Főtanács törvényhozói hatáskörének a megszervezése?

De ez esetben is: szükséges volna-e a főtanács törvényhozói összeülésének előzetes bejelentése és szükséges-e ez esetben is a meghozott törvényeket államfői megerősítésre bemutatni?

E kérdés-sorozatot csak azért állítottam föl, hogy azok, akik az egyházi közélet iránt érdeklődnek és érdeklődni akarnak, hadd lássák, hogy a történelmi egyház feladatai és problémái nem oly egyszerűek, hogy azokat beható tanulmányozás nélkül könnyedén megoldani lehetne. A kérdésekre később a választ is megadjuk.

A vezetők felelőssége sokkal nagyobb, sem hogy azt első pillantásra kellően értékelve eldönthetnek. (t. gy.)

KÖNYVEK

A hódmezővásárhelyi unitárius egyház története.

Irta: Ágoston József Budapest, 1956. 52 lap.

Az „Unitárius Kereszténység” c. füzet sorozat harmadik számaként adta ki saját költségén Ágoston József legújabb kis munkáját, vásárhelyi egyházközségünk rövid történetét. Hódmezővásárhelyen 1879. óta van unitárius mozgalom s bizony már eltelt az ötven év, amely oly sok szépet, jót, de egyben a kívül állók részéről oly sok szenvedélyességet, meg nem értést is hordozott magában. Illő volt tehát a küzdelmek félszázadáról egy ilyen rövid kis ismertetést kiadni annál is inkább, mert ez a történet felekezeti különbség nélkül mindenki számára érdekes. Alig hiszi el, aki nem olvasta, hogy mennyi regénybe illő fordulat, tulfutott érzelem, szeretet és gyűlölködés szerepel tárgyként a harminckét oldalon. Ágoston nem irt részletező munkát, hi-

szen ez anyagi áldozatkészségét még jobban igénybevette volna, de amit irt, az *nagyon jó hatással van* úgy az olvasóra, mint arra a gyülekezetre, amelynek érdekében elsősorban íródott. Különben is a részletezés csak egyes másodrendű tényezőket hozhatott volna a világosság fényébe. Az elsőrendű tényezőt: a vásárhelyi nép ragaszkodását és kitartását unitárius hite mellett, hiány nélkül megrajzolta a szerző *s ez a fontos* egy ilyen népszerű célzattal megírt füzetben.

Ágoston József áldozatkészsége nem téveszt célt. Vásárhely unitáriusai, de valamennyien csonkaországi unitáriusok hálásak lehetünk s vagyunk is neki ezért a szépen megírt és szép kiállítású ajándékért. A füzetet két képmelléklet disziti. Az egyik a vásárhelyi templom a másik Bíró Lajos lelkész képe. A füzet tiszta jövedelme a lelkészi nyugdíjalapé. Ára 50 fillér, kapható a budapesti és hódmezővásárhelyi lelkészi irodákon. És az iratmissziónál (V. Koháry u. 4.)

ERDÉLY

Felépült a brassói templom.

Ismeretesek olvasóink előtt azok az akadályok, amelyekkel brassói testvéreinknek meg kellett küzdeniük, míg templomuk most végre készen áll, sőt január 26-án ünnepélyes istentisztelettel használatba is vétetett.

Január 19-én tartották a bucsuistentiszteletet a református templomban, amely negyven éven át adott hajlékot az unitárius gyülekezetnek. Megjelent ezen a két felekezet elöljárósága és egész presbiteriuma. Kovács Lajos brassói unit. lelkész szolgálata után dr. Kerekes István gondnok az unitárius gyülekezet halájának szavait tolmácsolta a református presbiteriumnak és gyülekezetnek és átadta az unitáriusok emlékiratát, a köszönet írásba foglalt szavait.

Január 26-án tartották meg az első istentiszteletet az újonnan épült brassói templomban. Noha a hivatalos felszentelés csak májusban lesz meg, mégis képviseltették magukat a rokon magyar felekezetek ezen a megnyitáson is. A templomban, noha csak 600 ember befogadására készült, közel háromszor annyian szorongtak minden talpalatnyi helyet elfoglalva. A szószéki szolgálatot Kovács Lajos lelkész végezte, majd utána dr. Kerekes István gondnok fejezte ki a sokat megpróbált gyülekezet nagy örömét és háliját Isten iránt. Délután vallásos ünnepély volt a zsufolt templomban, amikor is Taar Géza nagyajtai lelkész tartott előadást, amelyet művészi zene és énekszámok egészítettek ki.

A templom felszerelése majdnem teljes, csak az orgona hiányzik még. A harangokat özv. Kádár Sándorné öntette hetvenezer lej értékben néhai férje, az egyház volt pénztárosa emlékére.

Nagy a mi örömünk is, hogy végre ez a nagy és folyton gyarapodó gyülekezet végre méltó otthonhoz jutott. Brassóban jelenleg 1736 unitárius él, szórványában 197, összesen 1933.

Ezek a nyilvántartottak, de ezen felül vannak még olyanok is, akik különböző okoknál fogva a nyilvántartásban nem is szerepelnek. Népmozgalmi adatai is elég kedvezők ennek az egyházközségnek. A születések száma a múlt évben 41, a megholtaké 27. Konfirmáltak 33 ifju.

Isten segítse ezt a szép és nagy gyülekezetet továbbra is a haladásnak, az istenországa megvalósításának nehéz, de dicsőséges utjain.

Találkozunk az unitárius bálon!

Négy évi szünet után újra megrendezzük február hó 22-én a Lloyd-palotában az unitárius bált. Szép ünnepet akarunk, mely az erdélyi lelkek találkozója legyen és jelentse mindnyájunk számára az otthon, meleg szeretetet. A bál megrendezése emberfeletten nagy munkát jelentett a rendezőségnek és hatalmas anyagi megterhelést a Brassai Egyesületnek. Mégis vállaltuk a munkát és az anyagi terhet, mert lelkünkben az szent elhatározás él, hogy egész társadalmunkat legalább egy estére össze kell hoznunk. Ha egyszer megszoritottuk egymás kezét, akkor a további munka már nem lesz olyan nehéz. Az unitárius bál Erdélyt, édes szülőhazánkat fogja jelenteni mindnyájunk számára. Ha majd szétnéz valaki a fényes bálteremben mind ismerőst, mind földit fog ott taláni. Mindenkit átjár egy edes-bús meleg érzés, mindenkinek lelkében megszólal egy kis harang, melynek hangja olyan rég, olyan messze hangzott el s mégis soha el nem halt.

Szeretettel kérünk mindenkit, támogasson munkánkban, jelenjen meg esténken és segítse az igyekvő munkárakész unitárius ifjuságot. Ki az ifjuságot támogatja, az a magyar jövőt építi s a magyar feltámadást szolgálja.

(Meghívóigénylés, asztalfoglalás, felvilágosítások a bálrodában: IX., Rakos-u 3. fsz. 4.)

H I R E K

Előfizetési felhívás!

Lapunk január havában tizenötödik évfolyamába lépett. Ezt a kellő módon be is jelentettük olvasóközönségünknek. Most nem akarjuk megismételni azokat a dolgokat, amelyeket akkor már elmondottunk. Ehelyett egy kérést akarunk intézni előfizetőinkhez és egy kis ajándékot akarunk azoknak az asztalára letenni, akik bennünket az elmúlt évek nehéz küzdelmeiben kitartóan támogattak.

Kérésünk a következő: Sziveskedjék minden olvasónk, amilyen rövid időn belül csak teheti, a mellékelt befizetési lap segítségével a lap előfizetési árát (évi 4 pengő) beküldeni. Kérjük, hogy a befizetési lap (csekk) hátlapjára sziveskedjék ezeket a szavakat írni: Unitárius Ertesítő előfizetési díja. Ha ezt elmulasztják, úgy adóban fogja az egyház pénztára küldeményüket elkönyvelni s a laphoz nem jut a küldött összegből semmi.

A kérésen kívül a tizenötödik év örömére adni

is akarunk. Mindazoknak, akik az elmúlt három esztendő alatt (1933—35.) előfizetési díjaikat befizették s folyó évi január 1-én hátralékban nem voltak, megküldjük ingyenes mellékletként a „Mai Füzetek“ c. füzet sorozat első számát, amely a napokban hagyta el a sajtót. Ha Isten segít, ezt a kedves ajándékot évente kb. négy ízben fogjuk megismételni mindaddig, amíg ez számunkra lehetséges. Így akarjuk k. előfizetőink hűségét és ragaszkodását megköszönni és azt továbbra is kérni.

Kérjük előfizetőinket, hogy ehhez a számhoz mellékelt ajándékfüzetet fogadják szívesen s a benne foglalt gondolatokat használják fel minél szélesebb körben a vallási megújulásért folytatandó nagy küzdelem érdekében.

Előfizetőink tovább tartó jóindulatát és támogatását kérve maradok a Szerkesztőség és Kiadóhivatal nevében

tisztelettel és szeretettel:

dr. Iván László
felelős szerkesztő.

Árpád Bácsi.

Az unitárius szegény gyermekek közül sokan nagyon jól tudják, hogy ki az az Árpád bácsi. Nevét imádságukba foglalják. Tudják meg azonban mások is, akik esetleg példáját követhetnék. Gönczy Árpád egri bőrkereskedőről van szó, aki már három karácsony alkalmával adott anyagot a Misszió Ház utján 30—40 pár cipő szegény iskolás gyermekeinknek. Isten az ő becsületes munkáját megáldotta. Ezt ő mint jó keresztény, úgy hálálja meg Istennek, hogy munkája áldásából az élet elesettjeinek is juttat. Ha mindenki így gondolkoznék és cselekednék, a nyomor biztosan megszűnne.

Konfirmációi előkészítés. A konfirmációi ünnepély május 21-én (áldozócsütörtökön) d. e. 10 órakor lesz a Misszió Ház templomában (IX., Rákos-u, 3.) Előkészítő tanítások március 1-én kezdődnek s minden vasárnap d. e. 10 órai istentiszteleteket követően a Misszió Házban tartatnak. Konfirmáció előtt álló ifjak (16 évesek l) jelentkezzenek a rákos-utcai lelkészi hivatalban (T. 893-77.) Készüljünk a hiterősítő szép ünnepélyre!

A Dávid Ferenc Egylet februári felolvasó ülésén *Gyallay Domokost* üdvözöltük az előadói székben. Örömmel hallgattuk élvezetes előadását, melyben az erdélyi magyar nép érdekében kifejtett sok nehézség között is építő munkáról s az itt és ott már megnyilatkozó eredményekről is beszámolt. Egyben erről a helyről is őszinte örömeinknek adunk kifejezést a Petőfi Társaságban tartott szép és élvezetes székfoglaló előadásáért. Az ünnepélyt *dr. Csiki Gábor* lelkész imája után, *Józan Miklós* megnyitója vezette be, aki reámutatott az erdélyi unitárius lélekközösség életet formáló erejére *Nagy Sándor* szép fuvolaszáma sokat ígérő volt a jövő kiteljesedés szempontjából. Rajta kívül még *Magyariné, Balázs Ibolyka* művészien szép énekszámai tették változatossá a műsort, melynek keretében *dr. Mikó Gábor* szép és mélyen vallásos énekét is bemutatta az énekművésznő. A kíséretet

Borbély Pál tanár és *Förroy Miklós* látták el. *Szokolayné Tompa Márta* ez alkalommal Kriza székely balladái közül szavalt el három művészi tökéletességgel. Zárszót *Józan Miklós* vikárius mondott, melyben a csodatevő unitárius fiatalság munkájára: a Szentábrahámi Pihenőre kivta fel a közönség figyelmét. A perselygyűjtés 27 P-t eredményezett a felépítendő nyári táborhely javára.

Nemzetközi ifjúsági vasárnap Budapest. A Brassai Sámuel ifjúsági egyesület a többi ifjúsági szervezetekkel együtt kivette a részét a világon szerteszórt unitárius ifjúság február 2-án tartott ünnepéből. Az ünnepi istentiszteletet *Józan Miklós* vikárius tartotta a rákos-utcai templomban. A nemzetek közti jóakaratról és a világbéke szent eszméjéről beszélt hallgatóinak, akik ez alkalommal megtöltötték a templomot. Istentisztelet után ifjúsági ünnepély volt a templomban, majd délben az egyházi vezető emberek részvételével egy ifjúsági közebéd a gyülekezeti teremben. A közebéden több felszólalás történt, többek közt *dr. Szabó Elek* ifjúsági elnöke, aki beszédében hangsúlyozta az ifjúság és az öregebb nemzedék összefogásának szükségességét.

Böjti áhítat lesz a Koháry-utcai templomunkban március 1., 8., 15., 22., 29. és április 5.-re eső vasárnapokon este 6 órakor. Tárty: Jézus példázatai nyomán: „Istenországa“. Készüljünk az örökélet nagy ünnepére!

A Bölöni Farkas Sándor Iparosok és Kereskedők Körének tisztújító közgyűlése. Az unitárius iparosok és kereskedők köre március 1-én vasárnap d. e. 11 órakor a misszió ház gyülekezeti termében tisztújító közgyűlést tart. Ezt megelőzőleg testületileg résztvesz a 10 órakor tartandó istentiszteleten ugyancsak a misszió ház templomában.

Dr. Szabó Elek előadása a rádióban. Hirt adtunk róla, hogy dr. Szabó Elek, a Brassai ifjúsági egyesület elnöke a nyár folyamán meglátogatta a bulgár munkatáborokat. Most erről a tanulmányútról s annak eredményeiről: „a bulgár munkatáborok“ címmel előadást tart a rádióban. Az előadást Budapest I. állomás fogja közvetíteni február 20-án csütörtökön d. u. 18 óra 20 perckor.

Áldozatkész hiveinket (egy konkrét esetről ki-folyólag) értesítjük, hogy egyházunk és intézményeink részére juttatandó adományok egy összegben is beküldhetők a 30,400 számú csekk lapon. Az unitárius egyházközség pénztárnoka eljuttatja a beküldött összegeket intézményeink pénzbeszédőihez, csak arra kéri a befizetőket, hogy a csekk hátlapján pontosan jelöljék meg mely célra mennyi összeg fordítandó.

A „Kévekörtés“ budapesti megbízottja kéri az előfizetőket, hogy a 2 P előfizetési díjat az 1936. évre minél előbb küldjék meg a felhíváshoz csatolt csekk lapon.

A Szentábrahámi pihenő alapját a legkisebb áldozattal úgy gyarapíthatjuk, ha vásároljuk a Koháry-utcai templomház levelezőlapját, vagy a konferencia képeslapjait, melyek huszféle változatban kaphatók „Egy az Isten“ és „A hit Isten ajándéka“ felirattal. Egy-egy levelezőlap ára 8 fill. Ferencz József: „A magyarországi unitáriusok“ című füzet ára 20 fill. Ágoston József: „Heltai Gáspár élete és munkássága“ című füzet ára 30 fill. Mindezek teljes jövedelme a Szentábrahámi pihenő alapját gyarapítja.

„Emlékezés nagyapámra“ c. kis füzetből Ferencz József missziói h. lelkész 25 drb.-ot ajándékozott a Szentábrahámi alap javára. A füzet ára 20 fillér. Kapható Ujvári László konferenciás pénztárnoknál.

Vidék.

A dunántúli unitárius hivek figyelmébe!
Néhai Ferencz József püspökünk egy fontos határozata vált végrehajthatóvá az elmúlt napokban. Ugyanis amikor néhai püspökünk *Bartók Géza* lelkészt Polgárdiba kinevezte, azt a megbízást adta neki, hogy az egész Dunántúl unitáriusainak lelki gondozását ő végezze s ennek a munkának lehetővé tételére elrendelte, hogy a Dunántúlon élő unitáriusok kizárólag a polgárdi körlelkészség (egyházközség) pénztárába fizessék egyházi adójukat. Sajnos, ez az üdvös rendelkezés végrehajthatatlan maradt mind a mai napig. Most egyházunk igazgató tanácsa ellátta *Bartók Géza* lelkészt egy Máv. vasúti éves bérletjeggyel, úgy hogy többé nincs akadály a lelkész utazásainak. Az egyházi legfőbb hatóság máris intézkedett, hogy ezentúl a polgárdi lelkész, mint dunántúli körlelkész szerepeljen (úgy, ahogy Ferencz József püspök elrendelte) s a Dunántúlon, mint egyetlen egyházközségi területen minden lelkészt megillető jogot és kötelességet gyakoroljon. Ezzel Dunántúl életében új fejezet kezdődik. Kérjük olvasóinkat a Dunántúlon, hogy ezt az örven-detes jóhírt közöljék minden ismerősükkel s ezentúl minden lelki gondjukkal és minden lelkészi szolgálattal forduljanak a dunántúli körlelkészhez, akinek címe: *Bartók Géza*, Polgárdi, (Fejér-vm.)

Egyházi könyvtár Hódmezővásárhelyen. Ágoston József budapesti kebli tanácsos 81 drb. szépirodalmi könyvet ajándékozott a vásárhelyi unit. egyházközségnek. Az egyház presbiteriuma köszönetét fejezte ki az adakozónak s egyben elhatározta a kölcsönkönyvtár megnyitását a hivek részére. Az új intézmény „Ágoston-József könyvtár” nevet kapta. Ujabb könyvadományokat (főleg komoly és nemes szépirodalom!) köszönettel fogad Hódmezővásárhely lelkészi hivatala (Wlasics-utca 14.)

Iskolásgyermek segélyezése Orosházán. A szegény iskolásgyermek segélyezésére az orosházi leányegyházközségben a következő adományok folytak be: vitéz Molnár László alezredes, dr. Murvai Árpád, dr. Péter Aladár j. b. elnök, dr. Vernes Gyula 2.-2., Dénes Antal, Szász Imre 1-1 pengőt. Balla Mihály 50, Kiss Jánosné 40, Jankó Ferenc, Szombati Zsigmondné 20-20 fillért. Isten áldása legyen a jószívű adakozókon.

Urasztali adományok. Orosházán az egész 1935. év folyamán az Urasztalára a kenyeret Tóth Lajos és neje, a bort Jankó Ferenc és neje adományozták. Isten áldása legyen a kegyes adakozókon!

Csepelen a febr. 9-ről, a lelkész betegsége miatt elhalasztott istentiszteletet február 23-án délelőtt 11 órai kezdettel fogjuk megtartani, melyről a hiveket ezuton is értesítjük.

Sashalomban március hó 29-én tartjuk meg husvétot megelőző úrvacsoraosztással egybekapcsolt istentiszteletünket. Szeretnők, ha egybegyűlésünket szeretetvendégséggel folytathatnánk. Kérjük a hiveket, hogy erre jól előre készüljenek fel.

Erdély.

A „Keresztény Magvető” az unitárius irodalom és tudomány magas színvonalú, nagyértékű folyóirata. Megjelenik kéthavonként három iv (évi 18 iv) terjedelemben. Kiadja az Unitárius Irodalmi Társaság. Előfizetési díja évi 8 pengő. Előfizetni lehet az O. K. H.-nél nyitott „Keresztény Magvető” folyószámlán az O. K. H. postabefizető lapján. (Szám 8.486, csekktulajdonos Országos Központi Hitelszövetkezet.) Az új előfizetőknek felvilágosítást szívesen nyújtunk. A régi előfizetőknek pedig kérjük, hogy előfizetésüket minél hamarabb rendezni sziveskedjenek. Elsőrendű érdekünk, hogy ezt a nagyhirű tudományos folyóiratot a nehéz körülmények között is fenntartsuk!

A Dávid Ferenc Egylet ötvenéves történetét megírta Benczédi Pál kolozsvári vallásnár. Ára 20 lei (kb. 80 fillér). Ajánljuk olvasásra hiveinknek. Megrendelhető az iratmissziónál.

Harangszentelés Magyarországon. A székely unitáriusság törhetetlen életerejéről tanuskodik az a szép ünnepély, amelyet dec. 22-én tartottak Magyarországon. A közös erővel és áldozatkészséggel beszerzett öt és fél mázsás harangot szentelte fel Útő Lajos székelykereszturi lelkész az ünneplő közösség és az egyházközből érkezett vendégek jelenlétében.

Új lelkész Ádámoson. December 8-án iktatta be az adámosi lelkészi állásba Gvidó Béla esperes Kiss Tihamér lelkészt lélekemelő templomi ünnepély keretében. Isten áldja meg az új lelkésznek minden munkáját, amellyel Isten országát építi a gyülekezetében.

Istentiszteleti sorrend 1936. március hóban.

H o l	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A., Templomokban:			
V., Koháry-u. 4.	1. 8.	d. e. 11	Barabás István
" "	29 (R)	" "	Barabás István
" "	15. 22.	" "	Józan Miklós
IX., Rákos-u. 3. (Misszióház)	1. 22.	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
" "	8. 15. 29.	" "	Ferencz József
B., körzetekben:			
VI., Gömb-u. 33. elemi isk.	8.	d. u. 4.	Barabás István
X., M. A. V.-telep Prot. imaház	1. 29.	" "	dr. Csiki Gábor
" "	15.	" "	Ferencz József
C., Pestkörnyéken:			
Csepel—Templomtéri polgári iskola.	22.	d. e. 11	Ferencz József
Kispest—Wekerletelep II. sz. el. isk.	22.	d. u. 4.	Ferencz József
Pszterzsébet—Erzsébet utca el. isk.	8.	" "	Ferencz József
" "	22.	" "	dr. Csiki Gábor
Psztlőrinc—Áll. telep Unitárius templom	1. 15. 29.	d. e. 10	Pethő István
Rákospalota-Máv.-telepi iskola	1.	d. u. 4.	Barabás István
Sashalom—Kossuth-téri áll. iskola	29.	" "	Ferencz József
Ujpest-Szent István-téri polgári iskola	29.	" "	Barabás István
D., Vidéken:			
Debrecen—Hatvan-u. 24. Unitárius Imaház	1.	d. e. 10	Józan Miklós
" "	15.	" "	dr. Csiki Gábor
Hódmezővásárhely—Unitárius templom	8.	d. e. 9	Józan Miklós

NB! — Aláhúzott dátumon: *Urvacsora-osztás.* Március 8-án d. e. 1/2 10 órakor a Koháry-utcai templomban az iskolások felső tagozata (IV—VIII. o.) számára *külön ifjúsági istentisztelet.* — *Nemzeti ünnep:* március 15-én d. e. összes templomainkban helyben és vidéken. — Unitárius rendőrök erkölcsi oktatása: II. 28. és III. 27. d. u. 6 órakor a tanácsteremben. — *Böjti áhitat:* a Koháry-utcai templomban március 1., 8., 15., 22., 29. napjain és április 5-én (vasárnap) d. u. 6 órakor. Lelkész afiai sorozatos előadásokat tartanak Jézus példázatai alapján „Isten országáról”. — Egyházi énekpróba minden kedden d. u. 6 órakor a Misszióház templomában (IX. Rákos-u. 3.) — Egyházi adót lehet fizetni V. Koháry-u. 4. sz. a. lelkészi hivatalban hétköznap d. e. 9—1. és délután 4—7 óra között, vasárnapokon az istentisztelet előtt és után, pénztárós: *Zsigmond Lőrinc.* Pénzbeszedő a pesti oldalon: *Lux Ernő*, a budai oldalon: *Varga Jenő.* — *Konfirmációi oktatás:* márc. 1-én d. e. 10 órakor a Misszió Ház templomában kezdetét veszi: oktató dr. Csiki Gábor. Nála jelentkezzenek 15—16 éves fiaink és lányaink.

HIVATALOS RÉSZ

Szám: 38—1936.

Meghívó.

A budapesti unitárius egyházközség Kebli Tanácsa 1936. március hó 4-én (szerdán) délután 1/2 5 órakor a tanácsteremben

évnegyedi rendes ülést

tart, melyre a Tanács tagjait szeretettel meghívjuk.
Dr. Kozma Jenő s. k. Józán Miklós s. k.
egyházi gondnok. lelkész-elnök.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jegyzőkönyv hitelesítésére 3 tag kiküldése. 3. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 4. Zárszámadás az 1935. évről: a) folyópénztár, b) Koháry-utcai ház, c) Szövetség-utcai ház. 5. Alapok számadása: a) Fenn tartási-alap, b) Odescalchi-alap, c) Derzsy Károly-alap, d) Sebestyén Arthur-alap. 6. Nevelésügyi bizottság jelentése. 7. Gazdasági bizottság jelentése. 8. Konfirmációi oktatás. 9. Külön kehely bevezetésére vonatkozó jelentés. 10. Jelentés a pestszentlőrinci templomról. 11. Körzeti beosztás a hivek meglátogatására. 12. Időközben érkező ügyek. 13. Indítványok (írásban—előre).

NB! Nevelésügyi bizottság ülése: febr. 24. (hétfő)

Gazdasági bizottság ülése: febr. 26. (szerda)
délután 1/2 6 órakor.

Évi rendes közgyűlésünket 1936. márc. 22 én (vasárnap) délelőtt 11 órakor a templomban fogjuk megtartani. Főtárgy: a) lelkészi jelentés, b) Kebli

Tanács egyharmadának kisorsolása, c) számadások jóváhagyása. Közgyűlésen csak azok szavazhatnak, akik 1935. dec. 31-ig rendezték, vagy rendezik egyházi adójukat.

Lelkészi nyugdíjalapra 30.400 sz. csekk-számlánkon beküldött, vagy személyesen befizetett szives adományokat hálásan köszöni és nyugtazza a vezetőség a következő elszámolás szerint: özv. dr. Héderváry Hugóné 15.—, dr. Mikó Ferenc és György Vilmos 10—10, Pécsi Iván Szolnok, özv. Ráduly Jánosné, Borsósne Wendler Irma és Hackler Arthur 5—5, Fenyvesy Irma 3.—, Albert Jánosné 2.50, Rösner Valéria Dunaharaszti, dr. Mahler Sándor, Robonyi Piroska, Szőkefalvi Muzsnay Zoltán, Nyiredy Erzsébet és Péterfy Gyula Kispeszt 2—2, Tiboldi Gyula Szolnok, Péterfy Julia, Bencze Béla, dr. Péterfy Gyula Kispeszt, Kiss Mózes Pestszenterzsébet 1—1 pengőt Hogyha minden hónapban ennyit nyugtázhatnánk egyesek adománya címen, hálát adnánk a jó Istennek. Szolgáljon hát ez a lista biztatásul a jövőre nézve. Az „Aranykönyv“-be mindenki sajátkezűleg írja be a nevét.
Budapest, 1936. február 7.

Szives üdvözlettel

Józán Miklós
az Alap kezelője.

Szentábrahámi pihenőre adakoztak: A Dávid Ferenc Egylet februári felolvasó ülésén begyűlt perselypénz 27 P, Irsai Emil és Zoltán 5 P, Péterffy Gyula, dr. Péterffy Gyula és Péterffy Jenő (mind a hárman január—márciusra), Ürmössy Kálmán (VII. részlet) 3—3 P, Orbók Aladár 2 P 50 f, Ujvári László (februárra) 2 P, Gyulay Zoltán 1 P, 1935. évi kamat a betétek után 16 P 67 f, 10 drb. képeslevelezőlap 80 f, konferenciai elszámolásnál fennmaradt 10 f, kiegészítésül 93 f, összesen 68 P, a múlt hónapban elszámolt 1138 P-vel a végösszeg 1206 P.

UNITÁRIUS ÉRTESITŐ

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Iván László

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon: 174-24

Előfizetési díj a negyedévenként megjelenő „Mai Füzetek“ c. melléklettel együtt egy évre 4.— pengő, amely beküldhető a 30.400. számú postatakarékpénztári folyószámlára — (csekk-tulajdonos: Unitárius Egyházközség, Budapest).

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség.
A „Hivatalos rész“ c. rovat a Magyarországi Unitárius Egyház bármelyik szerve által beküldött hivatalos közleményt tartalmazza

XV. évf. 2. sz.

Budapest, 1936. február hó

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: